

Forord

I de seneste tre årgange har årbogen taget nye og underprioriterede emner op inden for studiet af arbejderbevægelsens historie. I år vender vi tilbage til et mere klassisk tema, Demokrati-Magt-Socialisme. Klassisk i den forstand, at nogle af de »store« begivenheder og »store« teoretiske debatter i arbejderbevægelsens historie har udspillet sig omkring dette tema. Som sådan har temaet naturligt stået centralt i skrivningen af arbejderbevægelsens historie, men dog langt fra uddebatteret og udtømt og uden at have mistet sin aktualitet. Diskussionerne om det borgerlige demokrati, om overgangen til socialismen og om den sociale og politiske organisering af det socialistiske samfund har også i de seneste årtier spillet en central rolle i arbejderbevægelsen.

Begreberne demokrati, magt og socialisme har ikke kun en teoretisk sammenhæng. I de historiske situationer, arbejderbevægelsen har stået i, har spørgsmålet om *demokratiet* også været et spørgsmål om magten, om vejen til målet. Hvortil kommer, at opfattelsen af *magten* og relationen mellem magt og demokrati samtidig har været med til at farve målet selv, *socialismen*. Et naturligt knudepunkt har her været diskussionen før og efter den russiske revolution og splittelsen imellem den kommunistiske og socialdemokratiske arbejderbevægelse. Hvor spørgsmålet om demokratiet og magten i det borgerlige samfund står centralt i arbejderbevægelsen før 1917, stiller den russiske revolution og udviklingen i Sovjet arbejderbevægelsen overfor et nyt problem om demokratiets stilling i overgangsprocessen og under socialismen.

Curt Sørensen gennemgår og kontrasterer opfattelserne hos de tre hovedpersoner i debatten, Kautsky, Lenin og Luxemburg, - før og efter den russiske revolution.

I forlængelse heraf belyser *Niels Christian Sidenius* udviklingen af magt-demokrati-socialismeproblemet i Komintern-perioden, fra 1919 til og med kongressen i 1935, herunder også det interne partidemokrati.

Overfor de dominerende kommunistiske og socialdemokratiske strømninger udvikler Antonio Gramsci et anderledes syn på magten og demokratiet i de højtudviklede kapitalistiske samfund. *Gert Sørensen* behandler Gramsci's

fængselsoptegnelser i lyset af den teoretiske og historiske sammenhæng, hvori de er formulerede.

Hvor Gramsci problematiserer den russiske revolutions universalitet og stiller spørgsmålstegn ved den russiske models identifikation af statsmagt og parti, føler andre intellektuelle i Vesten sig draget af Sovjetstaten. Sådan var det i 30'erne. Men også i 60'erne og 70'erne har det »nye venstre« haft sine identifikationsfigurer (Kina, Cuba m.v.). Er der nogen fællestræk, og hvordan kan man forklare denne tiltrækning? spørger *Feivel Kupferberg*, og han spørger videre, om de intellektuelle tenderer imod at udvikle en særlig ideologi, der modsvarer deres egen sociale situation.

I to artikler behandles demokrati-magt-socialismeproblematikken i relation til det danske Socialdemokrati. *Karin Hansen* og *Lars Torpe* belyser udviklingen i socialdemokratiets forhold til det politiske demokrati ændrer sig, og hvorledes forsøget på at udvide det politiske demokrati til et socialt demokrati over velfærdsstaten er sket igennem en samtidig underminering af det parlamentariske demokrati.

Gennem en behandling af tre forskellige socialistiske/socialdemokratiske teoretikere og politikere, Frederik Dreier, Hartwig Frisch og Viggo Kampmann, belyser *Torben Hviid Nielsen* hvordan opfattelsen af relationen mellem magt og demokrati har udviklet sig i Socialdemokratiet sammenholdt med en historisk ændring af magt og demokratiformerne.

Den aktuelle diskussion om demokrati og socialisme har i en hjemlig sammenhæng siden slutningen af 60'erne i stor udstrækning udspillet sig i og omkring VS. *Preben Wilhjelms* skriver om denne diskussions udvikling.

Demokrati-magt-socialismeproblematikkerne gør sig ikke kun gældende på samfundsplanet. De rækker længere ned. *Erik Christensen* har fulgt udviklingen af samarbejdet og opgørene imellem Socialdemokratiet, SF og DKP i Fællesorganisationen i Aalborg.

Årbogen indeholder heller ikke i år egentlige forskningsoversigter. De enkelte artikler indeholder dog ret brede litteraturhenvisninger. Vi havde desuden fået tilsagn om en oversigt over de senere års centrale bidrag til temaet. Artiklen er desværre ikke fremkommet. Traditionen tro afsluttes årbogen med en tidsskriftsoversigt. Den er udarbejdet af *Niels Senius Clausen*.

Resuméer er oversat af Lena Flugler og Gerd Callesen.

Redaktionen